Afgelopen weekend in de Volkskrant: Opwarming aarde zet onverwacht snel door. Dit raakt de hele samenleving, de voedselvoorziening, álles.

Voorzitter, collega's, collegeleden en inwoners van het mooie Westerkwartier,

Voor ons ligt een beleidsarme begroting. Dat geeft ons de kans om wat meer uit te zoomen en de waan van de dag links te laten liggen. Of om het anders te zeggen: beleidsarm is voor ons ideeënrijk, richting toekomstige begrotingen. Wij hopen hiermee de ruimte te geven aan verbeelding, en hopen dat dit u mogelijk ook inspireert om anders te kijken naar de wereld van morgen.

Alles van waarde is weerloos. Het meest betekenisvolle in het leven kan niet voor zichzelf opkomen; de natuur, medemenselijkheid, onze kinderen en kleinkinderen, ons landschap, en misschien zelfs onze democratie, kunnen zich niet goed beschermen tegen macht of onverschilligheid. Dit zijn daarom waarden die we in onze keuzes centraal zouden moeten stellen.
En toch laten we ons bijna altijd weer leiden door geld, meten we de staat van onze samenleving nog steeds af aan begrippen als economische groei. Onze minister van Financiën, Eelco Heinen, zei bij de aanbieding van de Miljoenennota dat groei een nationale opdracht moet zijn. Als groei boven waarde gaat tekent dat volgens PRO toch vooral het failliet van dit systeem. Economische groei die ten koste gaat van onze leefomgeving en onderlinge solidariteit zien wij niet als vooruitgang. We putten onze aarde uit, de rijken worden rijker, burgers worden steeds ontevredener en gaan actief op zoek naar zondebokken. Dit systeem is op deze wijze niet houdbaar. We moeten naar een systeem van waarden, van medemenselijkheid, van genoeg is genoeg. Of, zoals in Bhutan, van Bruto Nationaal Geluk.

Hoe vertalen we dit nu naar het Westerkwartier? Door de kracht van onze gemeenschap centraal te stellen. We hebben het in deze roerige tijden vaak over weerbaarheid. Weerbaarheid begint met vertrouwen. Vertrouwen in de overheid, vertrouwen in elkaar. Daar kan wat onze fractie betreft nog veel meer in geïnvesteerd worden. En dat begint met kennis en bekendheid. Kennis en bekendheid van ons, de raad, als democratische vertegenwoordiging van onze inwoners. Maar ook kennis en bekendheid van onze inwoners. Nieuwe inwoners van onze gemeente eens in de zoveel tijd uitnodigen voor een warm welkom in Westerkwartier is daarvoor wat PRO betreft een mooie manier. (motie)
Laat nieuwe inwoners kennis maken met onze gemeente, de raad, de dorpen en het verenigingsleven. Geef ze een vrijkaart voor een museum, een voorstelling, wandel- en fietsroutes etc. Of nodig elk kwartaal 100 willekeurig geselecteerde inwoners uit voor een lunch op het gemeentehuis. We denken dat het ook waardevol kan zijn na te denken over een vorm van burgerberaad. Laten we die verbinding zoeken buiten de geijkte kaders. Bekend maakt bemind.

Investeer in lokale gemeenschappen, in cultuur, in sport, in ontmoeting. We hebben een mooi dorpshuizenbeleid gerealiseerd, en Nij Begun biedt hier nieuwe kansen. De PRO fractie denkt dat het dan nu tijd is om naar ontmoetingsplekken te kijken die ook ecologisch en sociaal meerwaarde hebben zoalsvoedseltuinen en voedselbossen of schooltuinen. Wij pleiten ervoor ernaar te streven dat elk dorp zijn eigen voedseltuin krijgt. Lokaal geproduceerd, eerlijk, gezond en betaalbaar voedsel, voor en door de lokale gemeenschap. (motie)

Het versterken van de gemeenschapszin kan ook door anders te kijken naar de wijze waarop we omgaan met problemen en financiële uitdagingen. Door niet te kiezen voor de gemakkelijke oplossing van minder overheid en meer privatiseren. De gemeentelijke begroting kan gemakkelijk in zwarte cijfers geschreven worden, maar de problemen worden dan over de heg bij inwoners gegooid. We moeten voorkomen dat de zwaarste lasten bij de meest kwetsbare in onze samenleving komen te liggen.
Wij denken dat het concept van de moderne coöperatie een sleutel voor een oplossing kan zijn. In moderne coöperaties zitten deelnemende inwoners, hun bedrijven en organisaties aan het stuur en kan de gemeente ook een positie innemen. De moderne coöperatie heeft het voordeel van wendbaarheid, samenwerking en gelijkwaardigheid.
We zien de moderne coöperatie al een tijdje om ons heen opkomen. Denk bijvoorbeeld aan de energiecoöperaties.
Laten we mogelijke oplossingen op andere gebieden eens met elkaar verkennen en bespreken: bijvoorbeeld de voorgenomen privatisering van de sportaccommodaties niet uitvoeren omdat die een te grote last bij de verenigingen legt, maar bundelen in een coöperatie waarin ook de gemeente deel kan nemen. Zo'n model levert winnaars op, in tegenstelling tot het bezuinigingsmodel. Andere voorbeelden waarbij nieuwe coöperaties inwoners kunnen helpen zien we terug in de woningbouwopgave: groepen mensen die zelf een flexwoning of tiny huis willen bouwen gaan in hun eigen dorp aan de slag met het realiseren van passende woonvormen, zonder lange wachtlijsten. Buurten, dorpen en wijken die samen de mobiliteit en/of het parkeren organiseren. Nieuwe wijken die om verschillende redenen (onder meer netcongestie) zo veel mogelijk zelfvoorzienend moeten en willen zijn. In het Westerkwartier heerst al een sterke can-do-mentaliteit, Nait soezen, moar doun. Laten we de systeemdrempels wegnemen en inwonersinitiatieven zoveel mogelijk actief ondersteunen, om zo de gemeenschapskracht verder te versterken.

In toenemende mate maken we gebruik van AI en digitale technologie. Dus ook de gemeente. We lezen over de onbegrensde mogelijkheden, maar ook over de gevaren van AI. De fractie van PRO vindt het belangrijk dat we nadenken over hoe we ons tot AI verhouden. Technologie is niet neutraal: achter digitale toepassingen zitten keuzes over waarden, zeggenschap en verdienmodellen. Onze fractie wil het College nadrukkelijk vragen/meegeven aandacht te hebben voor deze vraagstukken. We moeten onderzoeken wat digitalisering betekent voor onze gemeente, onze inwoners en onze samenleving. Waarbij we AI niet hoeven af te wijzen – het kan ook goeds brengen – maar er vooral bewust mee om moeten gaan en gevaren te herkennen. Wij willen daarom het college vragen dit op te pakken en ons als raad hier over te informeren.

Een sterke gemeenschap is een gemeenschap waarin iedereen mee kan doen. We zien ook in het Westerkwartier dat problemen zich veelal concentreren in bepaalde wijken of straten. De fractie van PRO brengt daarom nogmaals de gebiedsgerichte aanpak onder de aandacht, waarbij we problemen integraal, en samen met de inwoners en het maatschappelijk veld, aanpakken.
Waar mensen om financiële redenen niet mee kunnen doen hebben we als gemeente tamelijk ruimhartige regelingen; die willen we in elk geval in stand houden. Met een toenemend aantal kinderen in bijstandsgezinnen is het van groot belang om gelijke kansen zoveel mogelijk te waarborgen en daar spelen we als gemeente een centrale rol in. De overheid roept alle inwoners op een noodpakket in huis te hebben; is er zicht op in hoeverre dit lukt voor inwoners die het financieel niet breed hebben? Wat de fractie van PRO betreft mag een gebrek aan financiële middelen dit niet in de weg staan. Weerbaarheid mag nooit inkomensafhankelijk zijn. (motie)

Tot slot, voorzitter
Verbeelding is het antwoord. Dat willen we graag meegeven aan de raad, het college en het huis. Het wordt tijd om de gebaande paden te verlaten en, samen met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties, op zoek te gaan naar nieuwe wegen. Wegen die uiteindelijk leiden naar een sterkere gemeenschap. Opdat alles van waarde weerbaar wordt.